

Vrednovanje izmjena i dopuna studijskih programa: Primjena novih pravila na Sveučilištu u Zagrebu (2024.)

Evaluation of amendments to study programs: Implementation of new rules at the University of Zagreb (2024)

Gregurić Gračner, G., M. Samardžija, M. Pećin, N. Maćešić, H. Capak, K. Vlahović

Sažetak

Krajem 2022. godine doneseni su novi Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti i Zakon o osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti. Pravilnik o postupku vrednovanja studijskih programa Sveučilišta u Zagrebu temelji se na navedenim zakonima i na snagu je stupio u svibnju 2024. godine te, među ostalim, donosi i promjene u postupcima vrednovanja izmjena i dopuna studijskih programa. Proces izmjena i dopuna studijskih programa omogućuje njihovu neprestanu prilagodbu nacionalnim i međunarodnim standardima sustava osiguravanja kvalitete na području visokog obrazovanja te predstavlja odgovor na sve zahtjevnije potrebe tržišta rada. Ovim tekstom nastoji se pobliže pojasniti tematika određenih odredbi Pravilnika koje reguliraju područje izmjena i dopuna studijskih programa, s osobitim naglaskom na one u nadležnosti izvoditelja (sastavnice), odnosno razinu izmjena i dopuna koje ne dovode nužno do pokretanja postupka inicijalne akreditacije.

Ključne riječi: izmjene i dopune, studijski program, veterinarska medicina

Abstract

At the end of 2022, a new Act on Higher Education and Scientific Activity and the Act on Quality Assurance in Higher Education and Science were adopted. The Ordinance on the Evaluation Procedure of Study Programmes of the University of Zagreb is based on these acts. It entered into force in May 2024 and, among other things, introduces changes to the procedures for evaluating amendments to study programmes. The process of amending study programmes enables their continuous adaptation to the national and international standards of the quality assurance system in the field of higher education, and represents a response to the increasingly demanding needs of the labour market. This text seeks to clarify in more detail the specific provisions of the Ordinance that regulate the area of amendments to study programmes.

Key words: evaluation of amendments, study programme, veterinary medicine

Dr. sc. Gordana GREGURIĆ GRAČNER, dr. med. vet., redovita profesorica, Sveučilište u Zagrebu Veterinarski fakultet u Zagrebu, dr. sc. Marko SAMARDŽIJA, dr. med. vet., redoviti profesor u trajnom zvanju, Veterinarski fakultet u Zagrebu, dr. sc. Marko Pećin, dr. med. vet., izvanredni profesor, Veterinarski fakultet u Zagrebu, dr. sc. Nino Maćešić, dr. med. vet., redoviti profesor, Veterinarski fakultet u Zagrebu Veterinarski fakultet, dr. sc. Hrvoje Capak, dr. med. vet., izvanredni profesor, Veterinarski fakultet u Zagrebu, dr. sc. Ksenija Vlahović, dr. med. vet. redovita profesorica u trajnom zvanju, Veterinarski fakultet u Zagrebu. Dopisna autorica: ggracner@vef.unizg.hr

Uvod

Krajem 2022. godine donesen je novi Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (Anonymus, 2022.a), kao i Zakon o osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti (Anonymus, 2022.b). U skladu s novim zakonima objavljeni su i neki novi pravilnici, a jedan je od njih i Pravilnik o postupku vrednovanja studijskih programa Sveučilišta u Zagrebu koji je donesen na sjednici Senata Sveučilišta u Zagrebu održanoj 14. svibnja 2024. godine. Na snagu je stupio snagu 23. svibnja 2024. godine (Anonymus, 2024.) te je njegovim prihvaćanjem izvan snage stavljen Pravilnik o postupku vrednovanja studijskih programa sveučilišnih preddiplomskih, diplomskih, integriranih preddiplomskih i diplomskih te stručnih studija Sveučilišta u Zagrebu iz godine 2016.

Pravilnik iz godine 2024. donosi nekoliko bitnih promjena u vrednovanju studijskih programa, a ističemo sljedeće: obuhvaćene su sve vrste studijskih programa (osim doktorskih studija), postupke vrednovanja na Sveučilištu provodi Odbor za upravljanje kvalitetom uz podršku dvaju radnih skupina, i to Radne skupine za prijediplomske, diplomatske, integrirane i kratke studije i Radne skupine za specijalističke studije. U postupke su uključeni Odbor za proračun te vijeća područja, kao i rektorski kolegiji i, na kraju, Senat Sveučilišta. Isto tako, novim je Pravilnikom detaljno razrađen *postupak interne inicijalne akreditacije studija* koji prethodi postupku inicijalne akreditacije studija koji provodi Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). Pravilnik razrađuje i postupak akreditacije združenog studija domaćeg i inozemnog visokog učilišta. Inače, Združeni studij jest studij koji zajednički izvode najmanje dva domaća ili najmanje jedno domaće i jedno inozemno visoko učilište. Združeni studij u skladu s Pravilnikom sada može akreditirati AZVO ili pak druga međunarodna akreditacijska agencija u Europskoj uniji koja je upisana u Europski registar agencija za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (*European Quality Assurance Register for Higher Education, EQAR*).

Svrha je ovoga stručnoga članka upoznati čitatelje s osnovnim odredbama novoga Pravilnika na temelju kojega će se, kao i na temelju Zakona o osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti, ubuduće provoditi vrednovanje izmjena i dopuna, među ostalim i sveučilišnih integriranih prijediplomskih i diplomskih studijskih programa, a osobito na razini sastavnice. Naime, izmjene i dopune studijskih programa koje ne podliježu postupku inicijalne akreditacije više se ne mjere udjelom (postocima) izmijenjenih ECTS bodova, nego vrstom i sadržajem

izmjena, stoga želimo razjasniti razliku u izmjenama i dopunama studijskog programa prije i nakon stupanja na snagu Pravilnika iz 2024. godine.

Postupci izmjena i dopuna studijskog programa Sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija Veterinarska medicina prema Pravilniku iz 2016. godine

Svako proljeće, već uobičajeno, voditelji brojnih kolegija unutar Sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija *Veterinarska medicina* koji se provodi na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (VEFUNIZG), a na prijedlog resornih povjerenstava, pripremaju prijedloge za izmjene i dopune kolegija. Ti se prijedlozi potom šalju kao materijali za razmatranje i prihvaćanje na zajedničkoj sjednici radnih tijela Fakultetskog vijeća VEFUNIZG-a, i to Povjerenstva za upravljanje kvalitetom i Povjerenstva za integrirani prijediplomski i diplomski studij. Nakon što ih navedena povjerenstva prihvate, prijedlozi se upućuju Fakultetskom vijeću VEFUNIZG-a na konačno prihvaćanje.

Godinama su se isti prijepori vodili i upiti postavljali što točno obuhvaćaju izmjene i dopune studijskih programa kao manje izmjene i dopune do 20 %, veće izmjene i dopune od 20 % do 40 % te bitne izmjene i dopune postojećeg studijskog programa koje obuhvaćaju više od 40 %, u skladu s tadašnjim Pravilnikom o postupku vrednovanja studijskih programa sveučilišnih preddiplomskih, diplomskih, integriranih preddiplomskih i diplomskih te stručnih studija Sveučilišta u Zagrebu (Anonymus, 2016.).

Manje izmjene i dopune studijskoga programa (do 20 %) značile su promjene izvedbenoga plana programa i sadržajne promjene programa do 20 % i nisu bitno mijenjale studijski program, završne kompetencije studenata te njihove kvalifikacije (stručni profil). Kolegiji u ukupnom iznosu od 80 % ECTS bodova cjelokupnoga programa nisu smjeli biti promijenjeni s obzirom na broj ECTS bodova i ishode učenja predmeta. Te su promjene obuhvaćale, naprimjer, sljedeće aktivnosti: promjenu nositelja predmeta i suradnika na predmetu, promjenu semestra u kojemu se predmet izvodi, mirovanje izbornog predmeta, preraspodjelu ECTS bodova (opterećenje studenata različitim vrstama obveza unutar ukupnog broja u kolegiju), preraspodjelu nastavnih sati za različite oblike nastave unutar broja sati predviđenih za kolegij, promjene obveza studenata i načina vrednovanja postignuća ishoda učenja, poboljšanje zapisa ishoda učenja pojedinih kolegija i ishoda učenja na razini programa bez suštinskih izmjena u nji-

hovu značenju, uvođenje e-učenja za kolegij kojim se zamjenjuje najviše 20 % izravne nastave, izvođenje studija na stranom jeziku za studije koji su akreditirani na hrvatskom jeziku i stvaranje nužnih preduvjeta za ostvarivanje neke od prethodno opisanih izmjena.

Veće izmjene od 20 %, ali ne više od 40 % značile su da su se u znatnijoj mjeri mijenjali obvezni predmeti, završne kompetencije studenata te njihove kvalifikacije. Dakle, predmeti u ukupnom iznosu od 60 % ECTS bodova cjelokupnog programa nisu smjeli biti promijenjeni s obzirom na broj bodova po ECTS-u i ishodima učenja predmeta.

I konačno, bitne izmjene (više od 40 %) bile su one koje su mijenjale studijski program za više od 40 % studijskog programa. Taj postupak bitnih izmjena provodio se uz odgovarajuću primjenu Pravilnika, odnosno smatrali su se zahtjevom za vrednovanjem novoga studijskog programa.

Postupci izmjena i dopuna studijskog programa Sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija Veterinarska medicina prema Pravilniku iz 2024. godine

Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij *Veterinarska medicina* koji se provodi na VEFUNIZG-u osposobljava studenta za zapošljavanje na određenim poslovima koji zahtijevaju specijalistička znanja, vještine i kompetencije te ga priprema za nastavak studija na poslijediplomskoj razini. Integrirani studij traje šest godina, njegovim se završetkom stječe najmanje 360 ECTS bodova, a može biti upisana osoba koja je završila odgovarajući program srednjoškolskog obrazovanja u trajanju od najmanje četiri godine i položila državnu maturu te ispunjava i uvjete koje specifično propisuje VEFUNIZG. Kontinuirano osuvremenjivanje studijskog programa Integriranog studija kroz postupke izmjena i dopuna odgovornost je sastavnice. Prvenstvena mu je svrha osiguravanje kvalitete studijskog programa, a poduzima se kako bi se studijski program u realnom vremenu prilagođavao suvremenim kretanjima u znanosti i struci, usklađivao se sa standardima nacionalnih i međunarodnih akreditacijskih agencija u visokom veterinarskom visokom obrazovanju te prilagođavao sve zahtjevnijem tržištu rada.

Izmjene i dopune studijskih programa koje ne podliježu postupku inicijalne akreditacije više se ne mjere udjelom (postocima) izmijenjenih ECTS bodova, kako je opisano u prethodnom odjeljku, nego vrstom i sadržajem izmjena. Stoga se izmjene i dopune studijskih programa, prema novom Pravilniku

(članak 17.) (Anonymus, 2024.), mogu provoditi na dvije razine:

A. Razina koja ne dovodi do postupka inicijalne akreditacije

1. Izmjene i dopune u nadležnosti izvoditelja (sastavnice)
2. Izmjene i dopune u nadležnosti Sveučilišta (nositelja studija)
3. Izmjene i dopune koje utječu na upis u Upisnik studijskih programa

B. Razina koja nužno dovodi do pokretanja postupka inicijalne akreditacije

Svaka od ukupno 34 sastavnice unutar Sveučilišta u Zagrebu mora voditi evidenciju o svim izmjenama i dopunama studijskog programa te u sklopu Godišnjeg izvješća o unutarnjem sustavu osiguravanja kvalitete Odboru za osiguravanje kvalitete Sveučilišta u Zagrebu dostaviti podatke o provedenim postupcima vrednovanja.

Osobito je važno napomenuti da odluke Fakultetskog vijeća koje se odnose na izmjene i dopune studijskog programa trebaju biti donesene i objavljene prije početka akademske godine u kojoj se planira njihova primjena (Anonymus, 2024.).

A. Razina izmjena i dopuna koja ne dovodi do postupka inicijalne akreditacije

Prema članku 17. Pravilnika (Anonymus, 2024.) izmjene i dopune u nadležnosti sastavnice (izvoditelja) odnose se na izmjene izvedbenog plana studijskog programa kojima nije predviđena izmjena očekivanih ishoda učenja ili kompetencija koje su naznačene u odobrenom studijskom programu. Izmjene i dopune u nadležnosti sastavnice (izvoditelja) ne podliježu postupku vrednovanja na Sveučilištu, a za sve promjene u nadležnosti izvoditelja odgovoran je izvoditelj, odnosno sastavnica.

1. Izmjene i dopune u nadležnosti sastavnice (izvoditelja) odnose se na:
 - promjenu nositelja kolegija i suradnika na kolegiju
 - promjenu naslova kolegija kojim se preciznije opisuje sadržaj
 - promjenu semestra u kojemu se kolegij izvodi bez promjene bodova prema ECTS-u
 - razdvajanje jednoga dvosemestralnoga u dva jednosemestralna kolegija, bez promjene bodova prema ECTS-u, i iznimno obrnuto, uz valjano obrazloženje
 - uvođenje novih izbornih kolegija ako navedeno ne dovodi do izmjene omjera bodova prema ECTS-

u, u skladu s člankom 18. stavkom 2. točkom f. Pravilnika

- promjenu broja bodova prema ECTS-u pojedinih izbornih kolegija
 - privremeno deaktiviranje ili ukidanje izbornih kolegija
 - izmjene načina izvođenja izbornih kolegija
 - preraspodjelu bodova prema ECTS-u (opterećenje studenata) unutar ukupnoga broja bodova prema ECTS-u na nekom kolegiju
 - preraspodjelu broja nastavnih sati za različite oblike nastave unutar broja sati predviđenih za kolegij
 - promjene obveza studenata i načina vrednovanja ishoda učenja
 - poboljšanje zapisa ishoda učenja pojedinih kolegija i ishoda učenja na razini programa bez bitnih izmjena u njihovu značenju
 - izvođenje nastave na stranom jeziku za kolegije koji su već akreditirani na hrvatskom jeziku (ukoliko sadržaj i ishodi učenja na stranom jeziku odgovaraju onima na hrvatskom jeziku te su već prethodno akreditirani na određenom studijskom programu)
 - osuvremenjivanje kolegija koje obuhvaća izmjene i dopune sadržaja radi usklađivanja sa suvremenim spoznajama, poboljšanje nastavnih metoda, ažuriranje literature i praćenje studentskoga uspjeha, bez suštinskih izmjena ishoda učenja
 - prilagodbu sustava preduvjeta potrebnih za ostvarivanje nekih od prethodno opisanih izmjena, pod uvjetom da te izmjene ne utječu na promjenu ulaznih kompetencija za pojedine kolegije
 - druge izmjene i dopune koje ne podliježu postupku vrednovanja na Sveučilištu (Anonymus, 2024.).
2. Izmjene i dopune u nadležnosti Sveučilišta (nositelja studija)

Izmjene i dopune studijskog programa u nadležnosti Sveučilišta izmjene su koje isto tako ne podliježu inicijalnoj akreditaciji pri Agenciji za znanost i visoko obrazovanje, ali zahtijevaju postupak vrednovanja pri Sveučilištu koji može uključivati i neovisni recenzentski postupak.

Postupak vrednovanja izmjena i dopuna na Sveučilištu može trajati najviše tri mjeseca.

Izmjene i dopune u nadležnosti Sveučilišta obuhvaćaju:

- uvođenje novog ili ukidanje postojećeg obveznog kolegija
- izmjene načina izvođenja obveznih kolegija (tur-

nusna, modularna, blok-nastava, promjena iz klasične u *online* nastavu i obrnuto, i dr.)

- promjene broja bodova prema ECTS-u pojedinih obveznih kolegija
 - izmjene ciljeva i ishoda učenja na razini obveznih kolegija
 - izmjene ciljeva i ishoda učenja na razini programa
 - izmjene strukture programa, kao što je izmjena omjera bodova prema ECTS-u koji se stječu obveznim kolegijima, izbornim kolegijima i drugim aktivnostima studenta (Anonymus, 2024.).
3. Izmjene i dopune koje utječu na upis u Upisnik studijskih programa
- Izmjena naziva postojećeg studija bez promjene kvalifikacije, odnosno akademskog ili stručnog naziva koji se stječe završetkom studija (bez promjene postojećih ishoda učenja studijskoga programa i izlaznih kompetencija)
 - druge izmjene podataka o studiju izvan slučajeva koji dovode do inicijalne akreditacije (Anonymus, 2024.).

Izdavanjem rješenja o upisu u Upisnik predlagatelj stječe pravo na početak izvođenja studija.

Inače, Upisnik studijskih programa jest dokument koji sadržava evidenciju akreditiranih studija na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj i vodi ga Ministarstvo znanosti i obrazovanja, u elektroničkom obliku (Anonymus, 2024.). Upis novog, ali i izmijenjenog studija u Upisnik provodi Ministarstvo na temelju ishodne dopusnice za izvođenje studija. Dopusnicu izdaje Agencija za znanost i visoko obrazovanje u skladu s propisima koji uređuju osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti (ANONYMUS, 2025.). Ako se odlukom visokog učilišta prestane izvoditi neki studij, zahtjevom visokog učilišta Ministarstvu pokreće se postupak brisanja studija iz Upisnika (Anonymus, 2023.).

B. Razina izmjena i dopuna koja dovodi do postupka inicijalne akreditacije

Inicijalna akreditacija studija postupak je vanjskog vrednovanja kvalitete studijskoga programa koji provodi AZVO u skladu sa Zakonom i Standardima kvalitete za inicijalnu akreditaciju studija koji sadržavaju elemente i pokazatelje kvalitete koji uključuju i ispunjavanje zakonskih kriterija, a provodi se u slučaju:

1. uvođenja novoga studija
2. izmjene sunositelja združenoga studija
3. izmjene mjesta izvođenja studija
4. izmjene jezika izvođenja studija

5. izmjene akademskoga ili stručnoga naziva koji se stječe završetkom studija
6. izmjene načina izvođenja studija (iz klasičnoga u *online* ili obratno)
7. izmjene veće od jedne trećine ishoda učenja koji se stječu završetkom modula studija ili studija (bitna sadržajna izmjena) (Anonymus, 2024.).

Mogućnost izmjena i dopuna studijskog programa na neki su način kreativni alat u rukama voditelja kolegija i nastavnika za osiguravanje kvalitete. Njime se kontinuirano poboljšava, prilagođava i unapređuje studijski program u cilju dostizanja suvremenih nacionalnih i međunarodnih akademskih standarda, no i prilagodbe sve zahtjevnijem tržištu rada. U procesima koji prethode konačnim izmjenama i dopunama samog studijskog programa od osobite su važnosti analize postojećeg programa te razmatranje povratnih informacija od unutarnjih i vanjskih dionika.

Umjesto zaključka

Unatoč navedenim izmjenama u Pravilniku iz godine 2024. u odnosu na Pravilnik iz godine 2016. i dalje glavni ciljevi izmjena i dopuna studijskih programa ostaju unaprijediti osiguravanje kvalitete u izvođenju studijskog programa osuvremenjivanjem nastavnih sadržaja, kao i načina i metoda učenja i poučavanja. Sve se to provodi u cilju postizanja kompetencija i vještina zadanih ishodima učenja. Time se znatno pridonosi usklađivanju akademskih standar-

da sa standardima nacionalnih i međunarodnih akreditacijskih agencija. Potonje pak predstavlja jamstvo uspješnosti školovanja budućih akademskih građana u području veterinarske medicine.

Literatura

- ANONYMOUS (2016): Pravilnik o postupku vrednovanja studijskih programa sveučilišnih preddiplomskih, diplomskih, integriranih preddiplomskih i diplomskih te stručnih studija Sveučilišta u Zagrebu (stupio na snagu 20. svibnja 2016.).
- ANONYMOUS (2022a): Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti. Narodne novine, br. 119/2022.
- ANONYMOUS (2022b): Zakon o osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti. Narodne novine, br. 151/2022.
- ANONYMOUS (2024): Pravilnik o postupku vrednovanja studijskih programa Sveučilišta u Zagrebu (stupio na snagu 23. svibnja 2024.).
- ANONYMOUS (2025): Upisnik studijskih programa. Republika Hrvatska Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. Dostupno na: <https://mzom.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/visoko-obrazovanje/upisnik-studijskih-programa/773> [21.1.2015.]
- ANONYMUS (2023): Pravilnik o upisu visokih učilišta. Narodne novine, br. 56/2023.